

2017. július 2. - **Inkognitóban lépett fel a Szigeten, mert dühös a szervezőkre.** Kikérte és komikusnak találta a róla szóló állambiztonsági jelentéseket. Jelenleg a magyar népdalszövegek titkait fejtí meg, de néha tangóharmonikát ragad egy-egy fellépés kedvéért az egyébként továbbra is remeteként élő Waszlavik „Gazember” László.

– Korábban több interjúban is azt olvastam önről, hogy nem egyszerű utolérni, mert „remeteéletet él”. Ehhez képest felhívtam a mobiltelefonján, és most itt ülünk egy szentendrei sörözőben, és tudom, hogy van ímélcíme is. Feladta a remeteéletet?

– Mobilom régóta van, de valóban a szigeten (Szentendrei-sziget – a szerk.), sivatagban, pusztában élek. Elégge elszigetelten, de ide is könnyen eljutottam biciklivel.

– Hogyan telnek a mindennapjai? Kicsit eltűnt a nyilvánosság elől.

– Igen, ez így van. Pontosabban bizonyos nyilvánosság elől tűntem el, másban pedig benne vagyok. Körülbelül egy éve csak egy könyv írásával foglalkozom.

– Miről fog szólni?

– A magyar népdalok szövegvilágát kutatom. Meg is írtam tavaly, de közben annyi új információ merült fel, hogy rájöttem, újra kell írnom az egészet. Valamikor sokat jártam a magyar csillagmitikai iskola előadásaira, és ezt a tudást akartam felhasználni a népdalok szimbolikájának megértéséhez. A pávás dalok titkát például Bartók is kutatta már, de nem igazán jutott hozzá közelebb, ellentmondásokba ütközött. Rendszerszerűen közelítem meg a népdalok jelképtárát, külön a katonadalokét, a szerelmes dalokét, gyerekdalokat, és így tovább. A népművészeti eszköztárat is felhasználtam a népdalok megfejtésére.

– Mondana egy példát?

– A dunántúli tükrösök szimbólumait használva tudtam megfejteni a Ludasim, pajtásim című moldvai csángó népdalt, amely lényegében holdnaptár, pontosabban luniszoláris naptár, vagyis a nap- és a holdévet is egyesíti. És ezzel a naptárral a sztyeppi népek máig kutatott nagy műtárgyainak szimbolikáját is meg lehet érteni. Például a szkíta aranykincsekét s az egyik legnagyobb kazah műkincs szimbolikáját is megfejtettem. Ezt kiküldtem Kazahsztánba is egy tévének és egy egyetemnek. Azóta levelezésben állok velük, felmerült az is, hogy közös könyvet adjunk ki.

– Tehát egy éve csak kutat? Ne haragudjon, egy nagyon profán kérdés jutott az eszembe, mert nemrég barátja, Nagy Feró azt nyilatkozta, gyakorlatilag megélhetési okokból is kénytelenek állandóan koncertezni, minden fellépést elvállalni. Ön most miből él?

– Én is szoktam fellépni. A zenészeknek általában 35 ezer forint a nyugdíjuk. Ez áll Feróra, áll rám vagy például Török Ádámra is, aki szintén szokott ide, Szentendrre járni. Nekem egyébként több kellene hogy legyen, mert annak idején műszaki fordítóként dolgoztam, de az egykori Kohó- és Gépipari Minisztériumban elkallódtak a papírjaim, pedig szinkrontolmácsként öt-tízszeresét kerestem egy akkori átlagfizetésnek. Ezért a könyvírás mellett húzom a tangóharmonikát, és koncertezem, ahol lehet.

– Ön is többször kijutott nyugatra a rendszerváltás előtt. Soha nem fordult meg a fejében, hogy esetleg kint maradjon?

– Nem. Mindig nagy honvágyam volt. A leghosszabb kint töltött időm három hónap volt. Feróék azért gondolkoztak ezen néha, de nekem elég volt az az öt év, amelyet Lvovban töltöttem az egyetemen. Szerencsés dolog volt, hogy láthattam a Keletet és a Nyugatot is. A nyugati ugyanolyan problémás világ, mint a keleti. Nyugat-Németországban 1981-ben több koncertem

is volt. Abban az időben, hogy úgy mondjam, amerikai megszállás alatt volt. Adtam bizonyos rádióinterjúkat Freiburgban egy hippikolónián, ahol éppen felléptünk. Legálisan nem lehetett saját rádiójuk, így 15 perces blokkokban sugároztak, mert utána bemérték volna őket. Szóval ők is egyfajta védnökség alatt voltak, miként mi, csak az övéké persze sokkal jobb volt.

– Továbbra is megpróbál minél természetközelibb módon élni?

– Igen, például amikor lehet, biciklivel járok. Persze van egy kis autóm, de az most szervizben van. Korábban kis Polskim volt.

– Feróval, Wahorn Andrással és a többi zenésztárral tartják a kapcsolatot?

– Nem nagyon. Feróval a kedves és tisztességes távolságtartás jellemzi a kapcsolatunkat. Ő néha közel került a hatalomhoz, adhatott ki lemezt, én sohasem. Andrással is furcsa a kapcsolatunk. Én alapítottam az Albert Einstein Bizottságot, ő pedig még az első koncert előtt kitett belőle.

– Mi volt az ellentét lényege?

– Én egy Beatrice-szerű, erős társadalomkritikai zenekart akartam csinálni, Andráséknak pedig kifejtett képzőművészeti koncepciójuk volt, bizonyos előkísérletekkel. Néha azért volt együttműködés. András lefóliázta a keverőpultomat, én meg egy időben furikáztam a társaságot, mert nekem volt autóm. Feróval legutóbb a Jozefina sörözőben találkoztam tartósabban, rendezvénysorozatára a Beatricéhez kapcsolódó zenészeket hívta meg. Volt ott egy jó kis koncertünk az Omega hangosításával, iszonyú hangerővel. A régi rockzenészek már süketek, emiatt tekerik fel rettenetesen a hangerőt.

– És arra sosem gondolt, hogy ha annak idején nem Erdős Péter a magyar könnyűzene atyáistene, nagyobb karriert futhatott volna be?

– De, persze. Ám elég független személyiség vagyok. Az egyetlen politikai társaság, amelyhez egyszer közel kerültem, a MIÉP volt, olyan hátországgal, amelyben igazából nem kellett politizálni. Létezett a Bocskai Színpad, és ott lehetett úgy művészként dolgozni, hogy az ember nagyjából független maradhatott. Lehetett úgy kazettát csinálni, hogy nem szóltak bele. Ez nem nagyon adatott meg egyetlen más párnál sem.

– Politikailag a MIÉP sem volt szalonképes.

– Így van, de a kulturális része, ahol sokan megfordultunk – Feró, Gidófalvy Attila, Schuster Lóránt, vagyis a szakma jelentős része –, jó háttérrel jelentett a munkához.

– Biztosan önt is megfigyelte a kommunista állambiztonság. Kikérte az aktáit?

– Igen, elég tréfásak voltak. Legtöbbször a Gyula jelentett rólam.

– Bocsánat, csak az egyértelműség kedvéért: melyik Gyula?

– A Vikidál. De ő is volt az egyetlen, aki bocsánatot kért utána. Sőt később jelentkezett, és meghívott az általa alapított nemzeti dalárdába, hogy segítsen harmonikával. Tehát ezek a jelentések inkább tréfásak voltak. Volt olyan koncertem, amelynél a Gyula nem maga ment megnézni a plakátokat, hanem szerintem a rajongókat küldte ki, s ők nem értettek hozzá, összevissza keverték az együtteseket, a zenészeket. Volt egy hölgy is, aki kifejezetten az alternatív zenei életbe épült be. Annak idején persze a jelentések közvetlen hatásait nem éreztük, pontosabban csak úgy, hogy nem adhattunk ki lemezt, nem koncertezhettünk, Ferót pedig megverték. Egyszer én is bementem a lemezgyárba, mondták, hogy érdemes lenne többször is, de láttam, hogy nagyjából milyen kompromisszumokat kell kötni, így hagytam.

– A kompromisszum elfogadása soha nem fordult meg a fejében?

– Nem. A zenei világ, amelybe beleszülettem, belém táplálta a függetlenséget is. Apám magyar nótákat játszott, sramlikat, én már ötévesen húztam a tangóharmonikát, népdalokat, tangókat játszottam. A népdalok hatottak rám a legjobban, így amikor a zenei nagy generáció szárba

szökkent, nem is foglalkoztam a rockzenével. A magyar népzene szerettem volna mindig a saját talpára állítani. Nem tetszett, hogy azt múzeumként kezelték.

– Erről sokat szokott beszélni, de nem érzi úgy, hogy a népzene máig megmaradt múzeumi tárgynak?

– Valóban, persze ma sokan próbálják feldolgozni, divat is lett abból, amit mi korábban elkezdtünk. Ám szerintem nem jól teszik. Kodály 1963-ban elmondta, hogy a magyar népzenei élet hajóját három fűrészhal fúrja, és ezek egyike a dzsessz. Ebben szerintem igaza volt. A dzsessznek olyan szellemisége van, amely nem nagyon egyeztethető össze a magyar néplélekkel. Ennek ellenére ma rengetegen próbálják a magyar népzene kritikátlanul ötvözni a dzsesszel. Ez szerintem járhatatlan út.

– Miért?

– Néplélektani okai vannak. A magyar népkarakter zenei kódolásában alapvetően offenzív. Erre még Ökrös Csaba prímás hívta fel a figyelmemet. Ökrös egy helyen leírja, hogy a magyar népzeneben mindenhol csak fölfelé lehet intonálni. Ezt később számítógépen is elemeztem, és valóban így van: a vezérszólam mindenhol a többi fölé van hangolva. A bluesban – amely már a nevében is szomorúságot jelent – pedig éppen ellenkezőleg. A zenei kísérethez képest lefelé intonál például a harmonika. A dzsesszben – ezt is kielemeztem – ugyanannyi a felfelé hangolás, mint amennyi a lefelé. Ott mindent szabad. Ez szerintem abból a régi amerikai energiafaló filozófiából ered, hogy van energiánk, erőforrásunk korlátlanul, mindent szabad. A magyar zene sokkal kötöttebb, szabályozottabb, szerintem egyébként a mai magyar ökológikus világképnek ez sokkal jobban megfelel.

– Ökológikus ma a világszemlélet?

– Kénytelen arra menni. Megvolt annak is az ideje, amikor a benzint korlátlanul lehetett önteni az országúti cirkálókba, és akkor az képviselte a progressziót. Most egy más szemlélet kapott esélyt.

– Tudunk élni ezzel az eséllyel?

– Majd kiderül.

– Mit gondol ennek fényében az atomerőmű-bővítésről?

– Nem vagyok annyira szakember, hogy meg tudjam ítélni. Régebben egyértelműen atomenergia-ellenes voltam, ma azt mondom, ez nyitott kérdés. Figyelem az ezzel kapcsolatos érveket mindkét oldalon.

– Amikor az őszi botrány után odaállt a Kossuth téri tüntetések mellé, azt mondta, nem politizál, morális készítése volt. Azóta nem érzett ilyen készítetést?

– Nem. Ma vannak mások, akiknek tiltakozniuk kell. Ma az ő idejük van. Ők 2006-ban ellenünk tiltakoztak, kétszáz értelmiségi – köztük kollégák vagy éppen Jancsó Miklós – írta alá azt a levelet, hogy „takarítsák el a Tóth Ilona-sátrat” a Kossuth térről. Ma nekik áll a zászló a tiltakozásokat tekintve. Én maradok a művészetnél. Egy művésznak egyébként sem jó hosszú távon politizálnia.

– Miért? Számos politizáló művészt sorolhatnánk fel.

– Azért, mert gyorsan kell olyan döntéseket hozni, amelyeket szintén nagyon gyorsan megbánhat az ember. A politizálni kezdő művésztársaim is sokszor kerültek olyan helyzetbe, hogy olyan kérdésekben kellett megnyilvánulniuk, amelyekhez igazából nem értettek.

– A „nemzeti rockról” mit gondol?

– Onnan közelít a népzenehez, ahonnan én szeretném, a keményebb, gitárra alapuló zene felől. Ha azt kéne megválaszolnom, hogy ez mennyiben folytatja a hagyományos magyar kultúrát, már gondban lennék.

– A magyar zenében ma külföldi terméket adunk el olcsó magyar módszerekkel – mondta korábban. Most gyakorlatilag az egész ország erre a modellre épül. Kérdezhetném, hogy miért csodálkozik...

– Én ezt konkrétan a Szigetre értettem. A szigetesekre mindig nagyon dühös voltam.

– Miért?

– Mert az 1987-es roskildei fesztiválon való fellépésünk után Feróval mi hoztuk haza az ötletet, hogy kéne egy hasonló idehaza is, kelet-európaira hangolva. Feró kinézte az Óbudai-szigetet. Aztán Feró meg is csinálta még Demszky Gábor támogatásával az első kelet-európai rockfesztivált. Ám egy év múlva Feró összeveszett Demszkyékkel, és otthagyták őket, a sziget ötlete viszont maradt, és Müller Péterék csináltak belőle egy teljesen kommersz dolgot.

– Járt a Szigeten?

– Inkognitóban, mert ezek után megfogadtam, hogy be nem teszem a lábam. Ám egy barátom, Lois Viktor kínai felesége egyszer rengeteg teát főzött nekem, és megkért, hogy mivel Viktor fellép a Szigeten, kísérem el, és csináljak egy vokálszólót. Én magyaráztam, hogy nem vagyok jóban a szigetesekkel, nem megyek oda, de annyi teát főzött fapoharakban, tizenkétszer leforrázva, hogy rábeszélte. Végül azt mondtam, ha nem derül ki semmilyen formában az ottlétem, akkor kimegyek, és fellépek.

– Ezt hogyan sikerült megvalósítania?

– Úgy, hogy becsempészték egy mikrobuszban. A színpad pedig egy konténerből állt, amelynek az oldalát le lehetett hajtani, így én a kinyitása előtt mentem fel, Viktor pedig egy nagy gégecsövet húzott a fejemre, az alatt volt a rádiómikrofon. Megtartottam a tízperces vokálszólót, de az egész koncertet sajnos nem sikerült befejeznünk, mert egy adott pillanatban ötven méterre tőlünk belekezdett egy heavy metal zenekar, lengyel karmesterünk legnagyobb bánatára.

– Sokat beszél identitásunk megőrzéséről. Most hogy áll ezzel Európa és Magyarország?

– Európa is egy birodalom most. A birodalmaknak megvan a maguk létjogosultsága, de a történelem mindig azt mutatja, hogy előbb-utóbb eltűnnek. Az ezen belüli identításokat nézve még mindig a nemzet a legerősebb kollektív identitási forma. A szervesség pedig azt jelenti, hogy legyünk jóban a szomszédokkal. Persze ahogy egyre távolabb megyünk, ezek a nagy identítások is egyre gyengülnek. Tehát én is elsősorban vagyok magyar, a nyelv, a kultúra, a mentalitás ezen a szinten érvényesül. Utána jön a közép-európai, majd persze az európai identitásom, aztán az emberiség, az élővilág és az élettelen világ is, hiszen egységet alkot a világ, a kövekért is felelősek vagyunk.

– Mit gondol a menekültválságról?

– Nem örülök a bevándorlásnak. Ilyen értelemben teljes mértékben kormánypárti vagyok. Hirtelen erős népkeveredés után nagyon hosszú időnek kell eltelnie az adaptációhoz, szerves társadalom létrejöttéhez, ezt mutatja a történelmi tapasztalat. Szerintem ezt nyugaton még nem mérték fel, de majd rájönnek. **Kósa András**